

12. Синкевич Н.Т. Соціокультурні функції українського хорового мистецтва : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 26.00.01 Теорія та історія культури. Київ, 2012. 20 с.
13. Ханик Л.Р. Історія хорового товариства "Боян". Львів, 1999. 123 с.

The article deals with the peculiarities of Ukrainian choral art. The main idea of the paper is to examine the little-known history of the development of choral art in the first third of the twentieth century in the context of the processes of national cultural revival.

The article gives a detailed analysis of the milestones of the enlightening activity of native musicians and the growth of professionalism and interest in national achievements among the general population. Further, the authors consider the positive influence of the development of Ukrainian choral art on cultural revival on the Ukrainian lands.

Special attention is given to the issue of the activities of circles and music societies: "Boyan", "Bandurist", "Lute", "Echo", "Literary and Art Circle", "Musical Circle" and others.

The article shows that many well-known contemporary cultural figures were among solo performers, for example, the performances of famous opera singers: S. and A. Krushelnytski, F. Lopatinska, M. Siyakivna (soloists of the opera in Barcelona), I. Sologubivna (prima donnas of the opera in Genoa), M. Mentsynskyi, M. Holynskyi, A. Nosalevych and others. The concert program also included instrumental pieces by pianists D. and I. Shukhevychi, O. Okunevska (student by N. Lysenko), O. and G. Prokeshivny, O. Tsi-rapovska, M. Kmitsykevicivna, V. Bozheikvina, O. Biretska, S. Dnistrianska, V. Barvinskyi, violinists O. Berezhnitskyi, E. Perfetskyi, R. Pridatkevych, O. Sadovskyi, R. Krishtalskyi, cellist B. Berezhnitskyi. An exceptional role in the formation of the Ukrainian choral school was played by the creative work of such passionate personalities as M. Lysenko, M. Leontovych, K. Stetsenko, O. Koshytsia, J. Yatsinevych, N. Horodovenko and others.

The authors come to the conclusion that such associations engaged not only in concert activity, but also popularized the work of Ukrainian composers, published notes, organized contests, parties. This activity positively influenced the preservation of the achievements of the Ukrainian ethnic and national cultural heritage.

Key words: choral art, cultural and educational activity, traditions, education.

УДК 37.015.31:78

DOI: 10.32626/2309-9763.2019-26-2.121-127

Микола Ляшко
Mylola Liashko

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ НА ОСНОВІ МУЗИЧНОГО СПРИЙМАННЯ ЯК ОДНА З ПЕРВИННИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОЇ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ

THE DEVELOPMENT OF PUPILS' MUSICAL CREATIVE ABILITIES ON THE BASIS OF MUSICAL PERCEPTION AS ONE OF THE PRIMARY PROBLEMS OF MODERN MUSICAL PEDAGOGY

Стаття спрямована на обґрунтування теорії дослідження проблеми розвитку творчих здібностей, на загальну інтегративну спрямованість освіти, на необхідність посилення взаємодії мистецтва, на формування поліхудожніх комплексів, що ґрунтується на розвитку здібностей школярів та передбачає підвищення їхньої естетичної культури й гармонійного виховання кожного члена суспільства засобами музичного мистецтва.

Ключові слова: здібності, музичні здібності, музичне сприймання, музична педагогіка, музичне мистецтво.

Сьогодні, в умовах формування нового образу життя особливу стурбованість викликає дефіцит духовності у дітей та юнацтва, бо саме в цьому віці закладаються основи особистості, її творчої неповторності, і прогаяне в цей час відтворити, надолужити важко, переважно неможливо. У концепції естетичного виховання учнівської молоді підкреслюється, що в сучасних умовах оновлення суспільства, відродження національної культури, побудови національної школи зростає роль і значення естетичного виховання як засобу формування духовного світу, морально-естетичних ідеалів особистості.

У вирішенні складних музично-освітніх завдань сучасна школа потребує нових теоретичних, ефективних методик музичного навчання і виховання учнівської молоді, розв'язання різноманітних художньо-педагогічних проблем, де одне з головних місць посідає проблема розвитку творчих здібностей.

В сучасній психології і педагогіці музичної освіти в Україні особлива увага приділяється необхідності створення у загальноосвітній системі сприятливих умов для індивідуального розвитку і творчої реалізації учнів. При цьому головним має бути не механічне засвоєння знань, умінь і навичок, а розвиток у дітей здатності до самостійного мислення, естетичного сприймання і створення власного творчого продукту.

Актуальність теми дослідження зумовлюється її безпосереднім зв'язком з розв'язанням одного з найважливіших завдань сучасної освіти – становлення і розвитку всебічно розвиненої особистості. Метою освіти є всебічний розвиток людини, її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання громадян, здатних до свідомого суспільного вибору і збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу.

Освіта та самовиховання є тими засобами, що найбільше розвивають наші творчі здібності. Ознайомлення зі світом культурних цінностей, пізнання й освоєння історії світової культури, активне оволодіння різними формами людської діяльності постає як засіб саморозвитку особистості, реалізації свого людського призначення й своєї людської сутності.

Гармонійний розвиток особистості в культурно-естетичному аспекті неможливий без розуміння та адекватного сприймання нею творів мистецтва відповідно до мовних та жанрово-стильових принципів культури. Одним з найбільш ефективних засобів вироблення навичок культурно й естетично адекватного світосприймання і розвитку особистості є музика.

Здібності – індивідуально-психологічні стійкі властивості особистості, які є вирішально-визначальною умовою успішності становлення і функціонування її як суб'єкта певного виду діяльності. Здібності не зводяться до знань, умінь і навичок, що є у людини, але вони забезпечують їх швидке надбання, фіксацію й ефективно практичне використання. Американський психолог Фромм запропонував таке визначення цього поняття: “Це здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, це націленість на відкриття нового і здатність до глибокого усвідомлення свого досвіду”.

Під спеціальними здібностями розуміють таку систему властивостей особистості, яка допомагає досягти високих результатів у якій-небудь спеціальній області діяльності, наприклад, літературної, образотворчої, музичної, сценічної. До спеціальних здібностей слід віднести здібності практичної діяльності.

Отже, можна констатувати, що здібності виявляються не в самих знаннях та вміннях, навичках, а в динаміці їх придбання, в тому, наскільки швидко і легко людина освоює конкретну діяльність. Від здібностей залежить якість виконання діяльності, її успішність і рівень досягнень, а також те, як ця діяльність виконується.

Б. Теплов виділив наступні три основні ознаки поняття “здібність”.

По-перше, під здібностями розуміється індивідуально-психологічні особливості, що відрізняють однієї людини від іншої. По-друге, здібностями називають не усякі взагалі індивідуальні особливості, а лише такі, які мають відношення до успішності виконання будь-якої діяльності або багатьох діяльностей.

По-третє, поняття “здібність” не зводиться до тих знань, навичок чи умінь, які вироблені в даної людини.

Великого значення набуває проблема взаємовідносин особливості з мистецтвом, зокрема з музикою. Музичне мистецтво стає одним із найважливіших інструментів визначення художньо-творчої і художньо-ціннісної спрямованості особистості. Музика є універсальною динамічною моделлю життя і загальнолюдського духовного досвіду. В музичній діяльності — композиторській, виконавській, слухацькій — ми знаходимо своєрідні канали залучення до духовного надособистісного буття через розчинення індивідуального у всезагальному. Така інтеграція досвідів схожа з ефектом духовної синестезії, коли актуалізуються не лише сукупність відчуттів, а й архетипи і досвіди різних культур.

Психологічну природу виникнення здібностей, проблему їхнього формування, класифікацію розділяли: О. Бодальов, Л. Бочкаров, Б. Теплов, Г. Марасо; розвиток здібностей у діяльності – М. Артемева, Л. Бочкарьов, Л. Виготський, В. Дранков, М. Костюк, Є. Незайківський, В. Петрушин, Г. Тарасов, Б. Теклов та ін.

Розглядаючи цю проблему, суттєвого значення набувають концептуальні основи розвитку художньо-творчого потенціалу учнівської молоді (А. Болгарський, Б. Брилін, Т. Завадська, Л. Коваль, Л. Масол, С. Науменко, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, Г. Петрова, Г. Побережна, О. Ростовський, О. Рудницька, Г. Шевченко, А. Щербо, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.).

Під загальними здібностями розуміється така система індивідуально-вольових властивостей особистості, що забезпечує відносну легкість і продуктивність в оволодінні знаннями і здійсненні різних видів діяльності. Загальні здібності є наслідком як багатого природного дарування, так і всебічного розвитку особистості.

Творчі здібності у процесі свого розвитку проходять декілька етапів, і для того, щоб певна здібність піднялася у своєму розвитку на вищий рівень, необхідно, щоб вона вже була достатньо представлена на попередньому етапі. Для розвитку здібностей повинно бути певне підґрунтя, яке складають задатки.

Задатки – це вроджені анатомо-фізіологічні особливості нервової системи, мозку. Вони становлять основу розвитку здібностей.

Здібності – це індивідуально-психологічні особливості конкретної людини, завдяки яким успішно виконується та чи інша продуктивна діяльність.

Обдарованість – це якісно своєрідне поєднання здібностей, що є запорукою успішного виконання конкретної діяльності.

Талановитість – це високий рівень розвитку здібностей, передусім спеціальних, тобто таких, які дають змогу успішно виконувати певну діяльність: літературну, музичну, сценічну тощо.

Геніальність – це найвищий рівень розвитку здібностей, який визначає появу творів, що мають історичне значення в житті суспільства, засвідчують нову епоху в розвитку культури.

Освіта та самовиховання є тими засобами, що найбільше розвивають наші творчі здібності. Ознайомлення зі світом культурних цінностей, пізнання й освоєння історії світової культури, активне оволодіння різними формами людської діяльності постає як засіб саморозвитку особистості, реалізації свого людського призначення й своєї людської сутності.

Музичні здібності в існуючій загальній психологічній класифікації відносяться до спеціальних, тобто таких, які необхідні для успішних занять і визначаються самою природою музики як такої. В їх основі, як в основі здібностей до будь-якого виду мистецтва, лежить естетичне ставлення до світу, здатність естетично сприймати дійсність, але у випадку музики – це буде звукова, або індивідуальна дійсність, або здатність трансформувати естетичне переживання реальності в звукову реальність (завдяки синестезії). Технологічну складову музичних здібностей можна розділити на такі групи:

- 1) власне технічні (техніка гри на даному музичному інструменті або управління голосом у співі);
- 2) композиційні (для написання музики);

3) контролюючі, слухові (музичний слух – звуковисотний, тембральний або інтонаційний тощо).

Традиційно прийнято виділяти також рівні розвитку здібностей: репродуктивний; реконструктивний; творчий.

Музика – мистецтво слухо-моторних вражень. Через метрико-архітектонічний метод розподілу звучного матеріалу вона лише почасти зближається із зоровими сприйняттями й поданнями. Виходить, спостереження музики, насамперед, веде до загострення слухових вражень і збагаченню нашого життєвого досвіду, знання про світ через слух.

Напруга слухової уваги при сприйнятті-спостереженні музики дає можливість сприймання серед музичного руху, що безупинно протікає. Схоплювання зв'язку один з одним і взаємодії всіх – зумовлюючий процес звучання елементів. Виробляється насущна якість сприйняття, насущне саме при сучасній переоцінці всього існуючого. Слухаючи, ми не тільки відчуваємо або випробуємо ті або інші стани, але й диференціюємо сприйманий матеріал.

Головним завданням масового музичного виховання у загальноосвітній школі є не стільки навчання, скільки вплив через музику на духовний світ учнів, передусім на їх ментальність. Учитель має розвивати у дітей розуміння цього виду мистецтва, відкривати їм світ добра і краси, допомагати пізнати в музиці животворче джерело людських почуттів, співпереживати.

Музична педагогіка — галузь педагогічної науки (загальної педагогіки), яка вивчає особливості освіти, навчання та виховання особистості засобами музичного мистецтва.

Музичну педагогіку слід відрізнити від окремих методик музичного навчання та виховання, так як вона є загальною наукою, зміст якої спрямований не на розвиток окремих музичних якостей людини, а на формування особистості.

Оскільки музична педагогіка – складова загальної педагогіки, шляхи їхнього розвитку схожі: збирати розгублену мудрість століть та повертати її до осмислення ключових проблем сьогодення. Звідси випливає головне завдання – поглиблення інноваційної спрямованості музичної освіти. Пошук моделей музичного виховання, адекватних теперішній культурі і цивілізації, є найголовнішим завданням сучасної музичної педагогіки.

За висловлюванням Л. Арчажникової, специфіка музично-педагогічної діяльності полягає в тому, що вона вирішує педагогічні завдання засобами музичного мистецтва.

У праці “Музична педагогіка” Олексюк О. вважає, що ознайомлення учнів з кращими зразками музичної творчості — основа ідейного та морального виховання, формування музичного смаку; емоційний відгук на музику формується разом із розвитком спеціальних музичних здібностей; першою умовою розвитку цих здібностей [5].

В історію світової культури XIX-те століття увійшло як доба піднесення і розквіту літератури, образотворчого мистецтва, музики. На вищий щабель піднялась музична педагогіка. Слід відмітити найвідоміші системи музичного виховання у XX ст.

Система швейцарського педагога і композитора Е. Жака-Далькроза. Його концепція розвитку особистості “в русі, методом руху і через рух” стала протилежній традиційній “співацькій” концепції музичного виховання. Особливістю музично-педагогічної системи Е. Жака-Далькроза стала евритміка (зв'язок музики з рухом).

У системі угорського композитора, фольклориста, педагога і просвітителя З. Кодая. лежить визнання універсальної ролі хорового співу. Він створив так звану релятивну систему сольмізації.

Система австро-німецького композитора і педагога К. Орфа. Головною метою навчання він вважав розвиток творчого потенціалу особистості. Музика пов'язувалася з рухами, пантомімою, театралізованою грою. Свою експериментальну роботу К. Орф узагальнив і посібнику “Шульверк”.

Система музичного виховання болгарського педагога Б. Тричкова. У 1923 році він видав методичний посібник “Східці”, в якому виклав основи методу “свідомого нотного співу”.

Система музичного виховання російського композитора і педагога Д. Кабалевського. Його педагогічну систему складають положення щодо мети музичного виховання, його змісту, завдань, принципів і методів музично-освітньої роботи. Педагог вважав, що в основі музичного виховання лежить активне сприймання музики.

У теорії музичного сприймання, головним чином, досліджується вплив різних чинників на музичний розвиток особистості, а також характер їх цілеспрямованого використання у процесі музичного виховання.

Формування музичного сприймання школярів є провідною проблемою сучасної музичної педагогіки. Учитель має розвинути чутливість дітей до музики, ввести їх у світ краси й добра, відкрити в музиці животворне джерело людських почуттів і переживань. Великого значення в цьому процесі набуває вміння й цілеспрямована музично-педагогічна робота вчителя [2].

У сучасній науковій літературі найчастіше зустрічаються два терміни, що визначають діяльність людини, яка слухає музику: “сприймання музики” і “музичне сприймання”. Поняття “сприймання музики” здебільшого використовується у працях психологів, воно відображає ситуацію, коли сприймання охоплює музику лише як предметний матеріальний процес, як специфічний об’єкт впливу на людину. Поняття “музичне сприймання” означає спрямування на “осягнення й осмислення тих значень, якими володіє музика як мистецтво, особлива форма відображення дійсності, як естетичний художній феномен” [1].

Проблема формування музичного сприймання має глибоку історію. Накопичення величезного обсягу теоретичного матеріалу призвело до виникнення у ХХ ст. науки про музичне сприймання, яка на сучасному етапі виступає як наука про закономірності процесу формування та функціонування суб’єктивного музичного образу. У становленні цієї науки велику роль відіграли праці Б. Асаф’єва, Н. Гродзенської, О. Костюка, Є. Назайкінського, Б. Теплового, В. Шацької, а також багатьох інших вітчизняних і зарубіжних учених.

Сприймання музики досліджується в багатьох напрямках. Зокрема психофізіологічні дослідження вивчають зафіксовані приладами реакції слухачів на музику або її окремі компоненти (М. Блінова, О. Гарбузов, А. Готсдинер, І. Догель, І. Тарханов та ін.).

Психологічний напрям складають дослідження, присвячені музично-перцептивним здібностям людини (Л. Бочкарьов, В. Ветлугіна, А. Готсдинер, В. Мясичев, С. Науменко, Г. Тарасов, К. Тарасова, Б. Теплов та ін.), закономірностям і механізмам сприймання музики або окремих її виразних засобів і елементів музичної форми (С. Беляєва-Екземплярська, Є. Назайкінський, Ю. Рагс, Е. Сопчек, Б.Л. Яворський, К. Хевнер та ін.).

Музикознавчий напрям складають передусім праці Б.В. Асаф’єва, який показав, як закономірності музичного сприймання враховуються композитором, як структура сприймання відбивається на побудові музичного твору. Ця лінія дослідження розвинута у працях Л. Мазеля, С. Скребкова, В. Цукермана, Ю. Тюліна, В. Медушевського та ін.

Окремих напрям становлять дослідження, присвячені педагогічним аспектам музичного сприймання. У педагогічних дослідженнях накопичено значний обсяг наукового матеріалу про діагностування і формування музичного сприймання, вікові особливості музичного сприймання, процес розвитку музичних здібностей в онтогенезі, принципи і методи музично-виховної роботи тощо (О. Апраксина, Ю. Алієв, В. Белобородова, Н. Ветлугіна, Н. Гродненська, Д. Кабалевський, Л. Коваль, В. Ост роменський, Т. Плєсніна, В. Рева, О. Рудницька, В. Шацька та ін.).

Розглядаючи проблему музичного сприймання, замислюємося над таким питанням: “Чи не накладає вік дітей якісь обмеження, через які вони не можуть по справжньому прилучитись до мистецтва?”. Відповідь на це питання дала Н.О. Ветлугіна, зазначивши, що розвиток музичної сприйнятливості не є наслідком вікового становлення людини, а результатом цілеспрямованого виховання, підпорядкованого на різних вікових етапах загальним закономірностям.

Слід враховувати, що музичне сприймання дітей, порівняно зі сприйманням дорослих, не є нижчим рівнем розвитку. Це якісно відмінні явища, що знаходяться не лише на різних рівнях, а й у різних площинах. Згадаймо думку А.С.Макаренка: “За силою емоцій, за тривожністю й глибиною вражень, за чистотою й красою вольових напружень дитяче життя незрівнянно багатше від життя дорослих” ..

Отже, дитяче сприймання належить розглядати не як елементарний рівень, а як особливу сферу дитячої життєдіяльності.

Сприйняття музики – це складний психічний процес. Психологи та музиканти визначають, що загалом він вписується між двома полюсами. З одного боку, це елементарне акустичне сприймання звукових сигналів як щось таке, що ми чуємо і що діє на органи слуху. А з іншого – це процес пізнання уявленого художнього змісту в музичній матерії твору і показують хід розумового процесу, використовуючи в конкретно-чуттєвій формі, асоціації від чуттєвого сприймання образу до його осмислення [7].

Здібність цілісного сприймання передбачає тотожну емоційну реакцію на загальний настрій п'єси чи пісні. Кількаразове прослуховування твору дозволяє сприймати його диференційовано, виділяючи дедалі більше характерних рис. Не можна сприйняти музику, не диференціювавши тих елементів звучання, які є носіями музичної виразності, так само як не можна їх почути, не відчуваючи цієї виразності.

Набуває великого значення творче, оцінне, аналітичне ставлення дітей до музичних творів. Саме сприйняття зумовлює успішне залучення особистості до музики, “дозволяє регулювати характер та інтенсивність впливу мистецького твору..., розвивати мотивацію спілкування з музикою, художні потреби, смаки та інші компоненти естетичної свідомості” [8, с. 45].

Є.В. Назайкінський зауважує, що “сприймання музики” слід розуміти як процес, зміст якого відображає ситуацію, у якій суб'єктом дії є людина з нормальним слухом, а діючим об'єктом – акустичні сигнали, що виникають при відтворенні музики на музичному інструменті, у співі, у звукопису тощо [4, с. 67].

Отже, аналіз педагогічної діагностики рівнів музичного сприйняття та педагогічної культури учнівської молоді, їх співставлення з даними, що існують в науковій літературі, експериментально підтверджують можливість проблеми формування творчих здібностей на основі музичного сприймання в системі розвитку педагогічної культури учнів. Музичне сприймання, як провідна складова музичної культури, впливає на розвиток пізнавальних та емоційних процесів музичної свідомості та діяльності людини і формується в процесі музично-естетичного виховання. Художнє спілкування із музичним мистецтвом, зразками якого є музичні твори справляє позитивний вплив на розвиток творчих здібностей, формування особистості дитини. Це позначається на їхньому сенсомоторному, мисленневому, емоційному розвитку тощо. З огляду на це, підвищується значущість розвитку музичних творчих здібностей на основі музичного сприймання в даному віці, оскільки відкриваються широкі можливості виховного впливу мистецтва на закладання основ музично-естетичної культури особистості школяра.

Список використаних джерел

1. Восприятие музыки: Сб.ст. / Ред.-сост. В.М. Максимов. М. : Музыка, 1980. 256 с.
2. Коваль Л.Г. Виховання почуття прекрасного. К. : Музична Україна, 1983. 224 с.
3. Концепція позашкільної освіти та виховання // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. 1997. №7. С. 22-32
4. Назайкинский Е.В. О психологии музыкального восприятия. М. : Музыка, 1972. 383 с.
5. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навчальний посібник. К. : КНУКіМ, 2006. 188 с.

6. Оришака Ю.М., Черушева Г.Б., Пересунько Т.К. Душа обязана трудиться... (Социально-нравственные аспекты формирования эстетической культуры подростков). Учебное пособие. К., 1995. 165 с.
7. Полтавцева Г. С. Репрезентативное и мыслимое в музыкальном дискурсе / философский ракурс // Теоретичні та практичні питання культурології: українське музикознавство на зламі століть. Мелітополь, 2002. Вип. IX. С. 82–93.
8. Рудницька О.П. Музыка і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти: навч. посібник. К. : ІЗМН, 1998. 248 с.
9. Стецюк К.В. Деякі аспекти підготовки фахівців з розвитку музичної творчості учнів // Новий колегіум. 2004. №1-2. С. 52-56.
10. Якимчук С. Н. Методика музичного виховання: навч. посібник для студ. муз.-пед. ф-тів, вищих та серед. навч. закл. мистецтв, вчителів музики навч. закл. різного типу / Рівненський держ. гуманітарний ун-т. Інститут мистецтв. Рівне, 2003. 160 с.

Today, in the conditions of the formation of a new way of life, the lack of spirituality in children and youth is a particular concern, because the foundations of a person, their creative uniqueness are laid precisely at this age, and it is precisely impossible to make up for it at this age. In the concept of aesthetic education of young students it is emphasized that in modern conditions of renewal of society, the revival of national culture, the construction of a national school, the role and importance of aesthetic education as a means of forming the spiritual world, moral and aesthetic ideals of the individual increases .

In solving complex musical and educational tasks modern school needs new theoretical, effective methods of musical education and education of students, solution to various artistic and pedagogical problems, where the problem of creative abilities development takes one of the main places .

In contemporary psychology and pedagogy of music education in Ukraine special attention is paid to the necessity of creating favorable conditions for the individual development and creative implementation of students in a general education system. In this case, the main must be not the mechanical acquisition of knowledge and skills, but the development of children's ability to independent thinking, aesthetic perception and creation of their own creative product.

The urgency of the topic of this research is determined by its direct connection with the solution of one of the most important tasks of modern education - the formation and development of a fully developed personality. The goal of education is the comprehensive development of the person, his talents, mental and physical abilities, the education of citizens capable of conscious social choice and enriching on this basis the intellectual, creative, cultural potential of the people, the harmonious development of the individual in aesthetic aspects, which is impossible without understanding and adequate perception of works of art in accordance with the linguistic and genre-style principles of culture.

Education and self-education are the tools that most develop our creative abilities. Familiarity with the world of cultural values, the knowledge and development of the history of world culture, the active mastery of various forms of human activity appears as a means of self-development of the individual, the realization of their human purpose and their human nature.

Key words: *abilities, musical abilities, musical perception, musical pedagogy, musical art.*